

Rapport: Uitkeringsgerechtigden en de raadsvergoeding

Kernboodschap: Toegang van uitkeringsgerechtigden tot ambt beperkt algemeen passief kiesrecht onnodig.

Aanleiding

Elk raadslid heeft recht op een vergoeding, maar wanneer je raadslid met een uitkering bent, wordt dit recht op vergoeding uitgehouden.

Conclusies uit gesprekken met (kandidaat-)raadsleden met een uitkering:

- Raadsleden met een uitkering ondervinden problemen met de huidige regeling omtrent het ontvangen van de raadsvergoeding. Zo wordt de huidige regeling als onduidelijk en onwerkbaar beschouwd, hetgeen uitkeringsgerechtigden kan doen afzien van het ambt.
- Raadsleden met een uitkering ondervinden zowel tijdens als na hun ambt problemen met de uitvoeringsinstanties (zoals het UWV) waardoor hun uitkering bedreigd wordt.
- Raadsleden met een uitkering zien af van het ambt, of een vervolgperiode, vanwege alle rompslomp met het behoud van rechten op de uitkering als ook doordat zij een lagere vergoeding als raadslid krijgen.
- Voor kandidaat raadsleden die een uitkering ontvangen, is het vaak onduidelijk of zij recht hebben op een raadsvergoeding, en welke gevolgen dit heeft voor de uitkering die ze ontvangen.
- Uitkeringsgerechtigden, zijnde kandidaat-raadsleden, beschouwen de regeling rondom de uitkering en vergoeding als dusdanig ingewikkeld en bedreigend voor hun financiële positie, dat zij afzien van het raadslidmaatschap.

Toelichting

De Nederlandse Vereniging voor Raadsleden krijgt vragen van raadsleden en kandidaat-raadsleden met een uitkering over wat de ontvangst van een vergoeding als raadslid betekent voor het behoud van de uitkering. Telkens merken wij dat dit problemen oplevert en dat deze (kandidaat-)raadsleden daar last van ondervinden.

De vereniging merkt ook dat de bestaande landelijke afspraken vragen oproepen en in de werkelijkheid niet bevorderlijk zijn voor de participatie van deze groep inwoners in de lokale democratie.

Met deze rapportage wil de Nederlandse Vereniging voor Raadsleden een wijziging van de huidige regeling, zodanig dat inwoners met een uitkering volwaardig deelnemen aan de lokale democratie.

De Nederlandse Vereniging voor Raadsleden roept de minister van Binnenlandse Zaken op de toegang van uitkeringsgerechtigden tot het ambt van volksvertegenwoordigers niet langer onnodig te beperken.

De huidige regeling

(Uit circulaire 2015): Indien een raadslid reeds een uitkering (WW, WAO, WIA, Waz, ZW, Wajong of een toeslag op één van deze uitkeringen op grond van de Toeslagenwet) van UWV ontvangt op het moment dat betrokkene raadslid of commissielid wordt, moet het raadslidmaatschap altijd worden gemeld aan het UWV.

Raadslid ontvangt de vergoeding waar hij of zij recht op heeft. De uitkering die het raadslid ontvangt zal gedurende de ambtsperiode worden aangepast op de maximaal te ontvangen uitkering. Indien een raadslid zijn/haar/hen uitkering wil behouden, dient de betrokkene bij de griffier aan te geven dat de hoogte van de raadsvergoeding moet worden gekort, zodat er geen negatieve gevolgen ontstaan voor de hoogte van de uitkering die betrokkene ontvangt.

De praktijk: griffier en UWV die dit moeten regelen, weten, ondanks dat de circulaire al bijna tien jaar oud is, vaak niet hoe ze de regeling uit de circulaire moeten toepassen. Het gevolg: onzekerheid over het behoud van het recht op uitkering en het risico van beschuldiging van fraude omdat je zelf verantwoordelijk bent voor datgene wat je aan vergoeding en uitkering ontvangt.

Gesprekken

Uit gesprekken met (kandidaat-)raadsleden met een uitkering zijn een aantal aangrijpende situaties en ervaringen over de huidige regelgeving:

- Er wordt gewezen op de onduidelijkheid rondom de aangepaste vergoeding of de aangepaste uitkering waar de persoon in kwestie recht op heeft, de gevolgen voor het ambt, en de gevolgen na het ambt (ofwel: de situatie na de regeling);

"Onduidelijk en moeizaam"

- Het kost uitkeringsgerechtigden veel moeite om een regeling te treffen die ervoor zorgt dat de raadsvergoeding verminderd zou worden, zodat de uitkering niet in het geding komt;
- De huidige procedure wordt als onduidelijk ervaren. Daarbij helpt het niet dat er zowel bij de griffier als bij het UWV weinig expertise bestaat. Zo geven vrijwel alle gesprekspartners aan dat ze in gesprek met het UWV over een aanpassing van de raadsvergoeding, als negatief ervaren hebben.

"Constante angst om als fraudeur gezien te worden"

- Eén van de gesprekspartners geeft aan zo bang te zijn om als fraudeur bestempeld te worden dat is afgezien van het raadslidmaatschap: een direct gevolg van de onduidelijk geachte regeling rondom de vergoeding en de op dat moment ontvangen uitkeringen en de uit eigen ervaring ondervonden problematiek rondom bijverdiensten en de uitkering;
- De angst om als fraudeur te worden beschouwd, voert de boventoon bij alle gesprekspartners;
- Het gevoel overheerst bij de gesprekspartners dat ze eigenlijk liever in zijn geheel af willen van de vergoedingsregeling;
- De ingewikkeldheid van de regeling leidt ertoe dat griffiers, collega-raadsleden of kandidaat-raadsleden zelf de voorkeur bepleiten om dan maar commissielid te worden, zelfs als men al als raadslid is gekozen.

"Een lagere vergoeding, hetzelfde werk"

- Het gevoel overheerst bij alle gesprekspartners dat het ambt van raadslid niet voor uitkeringsgerechtigden is bedoeld;
- De vergoeding als raadslid wordt door uitkeringsgerechtigden ervaren als last, in plaats van een tegemoetkoming voor het inzetten voor de maatschappij en/of ter compensatie voor het geleverde werk als raadslid;
- De vergoedingsregeling wordt als oneerlijk beschouwd. Waar ieder raadslid recht heeft op een raadsvergoeding, wordt alleen een raadslid met een uitkering gekort op de vergoeding of op het eigen inkomen (de uitkering).

"Strafmaatregel"

- De vergoedingsregeling wordt beleefd als een strafmaatregel om toch maar af te zien van het raadslidmaatschap. "Mensen met een uitkering, die aangeven maatschappelijk actief te willen blijven en iets voor de samenleving terug te willen doen, worden daarvoor 'afgestraft' [in de huidige situatie]", aldus een van onze gesprekspartners.
- Uit andere gesprekken kwamen de volgende opmerkingen naar voren:
 - "Als ik hetzelfde werk doe, en daar een lagere vergoeding voor krijg, dan hoeft het voor mij eigenlijk niet. Ik zou graag een ander perspectief willen aanbieden, en de werkzaamheden zijn heel goed te combineren met mijn huidige situatie [arbeidsongeschikt]. Maar zo hoeft het voor mij niet"
 - "Hoewel het mij niet zozeer gaat om die vergoeding, voelt het wel oneerlijk. Hetzelfde doen, minder ontvangen".
 - "Mijn vrouw zei, toen ik raadslid werd: ben je gek geworden. Zie je wat je inlevert!"
 - "Je bent eigenlijk de enige die gekort wordt op een vergoeding. Studenten, gepensioneerden en werkenden krijgen het hele bedrag. Je zit al niet in de rooskleurige situatie. En ik had het toch heel goed kunnen gebruiken. Maar uiteindelijk doe je het voor de mensen die op je stemmen".

Rol UWV

Naast de als moeizaam ervaren regelgeving, en de gevolgen van de regeling voor de onaantrekkelijkheid van het ambt, kunnen er ook na het ambt (ernstige) problemen ontstaan.

Zo geeft één van onze gesprekspartners problemen met het UWV, die na de ambtsperiode oordeelde dat de persoon in kwestie niet langer dan arbeidsongeschikt beschouwd kon worden. Het raadswerk had immers laten zien dat de persoon in kwestie wel degelijk in staat is gebleken om een X aantal uur te kunnen werken. Het leidde tot een rechtszaak.

Een andere gesprekspartner geeft aan dat hij in de eerste drie maanden nadat hij raadslid werd, twaalfhonderd euro moest terugbetalen, bij wijze van correctie van een verdenking van fraude.

Conclusies en aanbevelingen

De bestaande regeling inzake de vergoeding voor raadsleden met een uitkering roept vragen op en blijkt in de praktijk tot problemen te leiden. Vooral het UWV lijkt niet in staat om een bijdrage te leveren waardoor inwoners met een uitkering uitgenodigd worden om actief te worden in de lokale democratie. Het allerbelangrijkste: inwoners met een uitkering zien af van het raadslidmaatschap.

(Aanstaande) raadsleden met een uitkering hebben snel het gevoel dat zij als fraudeur worden weggezet in de discussie over hoogte van vergoeding en uitkering. Dit vraagt een heroriëntatie over de rol van het UWV en het samenspel tussen UWV en gemeente.

Aanbevelingen

Het is aan te bevelen dat het raadslidmaatschap op geen enkele wijze gevolgen kan hebben voor het recht op de ontvangen uitkering. Arbeidsongeschikte raadsleden dienen niet opnieuw gekeurd te worden naar aanleiding van hun raadslidmaatschap.

De huidige regeling kan versimpeld worden, bijvoorbeeld door een keuze te maken uit een of meer van de volgende suggesties:

- **No-risk:** De eerste suggestie is de mogelijkheid om de raadsvergoeding te laten vervallen, en zodoende te vervangen door de maximale vrijwilligersvergoeding. Het voordeel is dat uitkeringsgerechtigde geen rekening hoeft te houden met een korting op de uitkering. Dat is tevens een verbetering van de huidige regeling, waarbij door de uitkeringsgerechtigde zelf dient te worden nagegaan of de vergoeding niet als frauduleus wordt beschouwd. Het nadeel van een dergelijke regeling is dat het raadslid via deze weg niet de vergoeding ontvangt waar hij of zij recht op heeft. Ook ten aanzien van de huidige regeling, waar de vergoeding wordt aangepast aan de uitkering, kan de vergoeding lager uitvallen.
- **Gelijkheidsprincipe:** Een tweede suggestie is een juridische- en fiscale aanpassing van de huidige raadsvergoeding, waarbij deze vergoeding niet gezien wordt als een belastbaar inkomen, en zodoende niet van invloed is op de huidige uitkeringsregeling. Het voordeel van een dergelijke aanpassing is dat uitkeringsgerechtigden zowel de vergoeding als de uitkering ontvangen waar ze wettelijk recht op hebben.
- **Versimpeling:** Een derde suggestie is het versimpelen van de huidige regeling: raadslid ontvangt de vergoeding waar hij of zij recht op heeft. De uitkering die het raadslid ontvangt zal gedurende de ambtsperiode worden aangepast, maar na afloop van de raadsperiode krijgt betrokkene de uitkering zoals voor aanvang van de raadsperiode. Gelijktijdig mag dit er niet toe leiden dat het raadslid, indien de uitkering lager is dan de raadsvergoeding, gekort wordt op de raadsvergoeding. Gedurende het ambt ontvangt het raadslid in dat geval geen uitkering. Na het ambt zal de uitkeringsregeling opnieuw in werking treden.

Gesprekspartners

Voor dit rapport is gesproken met uitkeringsgerechtigden die te maken hebben gehad met het vraagstuk van raadsvergoeding en uitkering. Zij hebben zich in een eerder stadium uit eigen beweging gemeld bij de Nederlandse Vereniging voor Raadsleden, of zijn via derden met de Nederlandse Vereniging voor Raadsleden in contact gebracht.